

SocialdepartementetSocialstyrelsen
106 30 Stockholm

Uppdrag om nationella utvecklingsteam inom den specialiserade psykiatriska vården

Regeringens beslut

Regeringen ger Socialstyrelsen i uppdrag att kartlägga och lämna förslag på hur nationella utvecklingsteam kan utformas och på vilket sätt sådana utvecklingsteam bäst kan stötta regionerna i utvecklingen av den specialiserade psykiatriska vården.

När uppdraget utförs ska Socialstyrelsen föra dialog med och inhämta kunskap och erfarenheter från berörda myndigheter, däribland Inspektionen för vård och omsorg samt Delegationen för brottsförebyggande åtgärder inom socialtjänstens område (S 2023:C).

Socialstyrelsen ska även föra dialog med och inhämta kunskap och erfarenheter från Sveriges Kommuner och Regioner (SKR), regioner, kommuner, professionsföreningar samt patient-, brukar och anhörigorganisationer och andra berörda aktörer.

Socialstyrelsen ska löpande informera Regeringskansliet (Socialdepartementet) om hur arbetet med uppdraget fortskrider.

Socialstyrelsen ska senast den 31 mars 2025 lämna en redovisning av uppdraget till Regeringskansliet (Socialdepartementet). Redovisningen ska förutom en tidsplan med specificerade aktiviteter och insatser för det fortsatta arbetet inbegripa kostnadsberäkningar för de föreslagna insatserna. Förslagen ska vara ändamålsenliga och kostnadseffektiva, rymmas inom befintliga ekonomiska ramar på anslaget 1:8 Bidrag till psykiatri, och ta

hänsyn till berörda myndigheters och andra aktörers samlade administrativa börda.

För uppdraget får Socialstyrelsen under 2024 använda 8 000 000 kronor som ska redovisas mot det under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg för budgetåret 2024 uppförda anslaget 1:8 Bidrag till psykiatri, anslagsposten 3 Till Kammarkollegiets disposition.

Medlen utbetalas engångsvis efter rekvisition till Kammarkollegiet senast den 1 december 2024.

Medel som inte har använts för avsett ändamål ska återbetalas senast den 31 mars 2025 till Kammarkollegiet. Vid samma tidpunkt ska en ekonomisk redovisning av använda medel lämnas till Kammarkollegiet.

Redovisning, rekvisition och återbetalning ska hänvisa till diarienumret för detta beslut.

Ärendet

Regeringen har både i regeringsförklaringen och i budgetpropositionen för 2024 uttryckt en tydlig ambition att öka det statliga ansvarstagandet i hälso- och sjukvården. En prioriterad fråga inom ramen för regeringens arbete inom hälso- och sjukvårdsområdet är initiativ för att stötta regionerna, som huvudmän för hälso- och sjukvården, i arbetet med att öka tillgängligheten till hälso- och sjukvård, inte minst när det gäller en ökad tillgänglighet till barn- och ungdomspsykiatri, samt att stärka vårdens effektivitet och kvalitet. Under 2023 respektive 2024 har flera insatser vidtagits som syftar till att adressera de utmaningar som finns i hälso- och sjukvården. Förutom satsningar på primärvården, kompetensförsörjningen och den digitala infrastrukturen inom hälso- och sjukvården har initiativ genomförts för att öka antalet disponibla vårdplatser och för att inrätta en nationell statlig vårdförmedling som ska synliggöra ledig vårdkapacitet mellan regionerna och på så vis bidra till att korta värdköerna. Därutöver har staten, genom årliga överenskommelser med SKR, avsatt stora ekonomiska tillskott till regionerna för att öka tillgängligheten till hälso- och sjukvård, inbegripet barn- och ungdomspsykiatri, och utvecklat arbetet med psykisk hälsa och suicidprevention med fokus på effektivitet och kvalitet.

Trots långsiktiga och omfattande nationella satsningar har långa väntetider länge varit ett problem i svensk hälso- och sjukvård och skillnaderna i väntetider mellan regionerna och mellan olika delar av hälso- och sjukvården är dessutom stora. När det gäller den specialiserade psykiatriska vården pekar flera rapporter och utredningar på att fler patienter tas emot inom barn- och ungdomspsykiatri respektive vuxenpsykiatri än tidigare men att efterfrågan på vård på många håll ökar snabbare än den tillgängliga kapaciteten. Detta har lett till ökade väntetider både inom barn- och ungdomspsykiatri och vuxenpsykiatri och resulterat i att allt färre patienter kan erbjudas vård inom ramen för den lagstadgade vårdgarantins gränser, inbegripet den förstärkta vårdgarantin för barn och unga med psykisk ohälsa.

Att barn och unga respektive vuxna får ett ändamålsenligt och adekvat omhändertagande inom den specialiserade vården vid psykisk ohälsa är en viktig förutsättning för att dels motverka mer allvarliga och långvariga sjukdomsförlopp, dels för att skapa förutsättningar för individens framtid och välmående. I detta arbete är tillgänglighet, effektivitet och kvalitet centrala aspekter. För att kunna utveckla den specialiserade psykiatriska vården i hela landet behövs ett ständigt pågående förbättringsarbete och ett väl utvecklat stöd till berörda huvudmän och verksamheter. Sammanfattningsvis behöver nya åtgärder vidtas både för att möjliggöra att arbetet med tillgänglighet, effektivitet och kvalitet prioriteras och att hälso- och sjukvårdens personal får det stöd som de behöver. En sådan åtgärd kan vara att utforma nationella utvecklingsteam som kan erbjuda ett kvalitativt stöd till berörda regioner och verksamheter. Ett sådant stöd kan skapa förutsättningar för ett utvecklat arbete och bidra till att barn och unga och vuxna med psykisk ohälsa får vård i tid, att vården är jämlik och att arbetet baseras på vetenskap och beprövad erfarenhet.

Socialstyrelsen ges mot den bakgrunden det här uppdraget.

Närmare om uppdraget

Inom ramen för uppdraget ska Socialstyrelsen kartlägga och lämna förslag på hur nationella utvecklingsteam kan utformas och på vilket sätt sådana utvecklingsteam bäst kan stötta regionerna i utvecklingen av den specialiserade psykiatriska vården.

I uppdraget ingår att:

- kartlägga vilket behov av stöd som regionerna har i utvecklingen av den specialiserade psykiatriska vården, inbegripet insatser för ökad tillgänglighet,
- föreslå hur nationella utvecklingsteam kan utformas och i detta bl.a. överväga vilka uppgifter som bör komma i fråga för de nationella utvecklingsteamerna och vilken kompetens som bör ingå i dessa,
- bedöma om de nationella utvecklingsteamerna i ett första skede ska inriktas på utvecklingen i barn- och ungdomspsykiatri eller om även vuxenpsykiatri redan inledningsvis ska omfattas av arbetet, och
- utreda de övriga frågor som är av betydelse för utformningen av de nationella utvecklingsteamerna.

När uppdraget utförs ska insatser för en utvecklad samverkan mellan den specialiserade psykiatriska vården och andra berörda verksamheter och aktörer genomgående beaktas, inbegripet ändamålsenliga vård- och omsorgsövergångar.

I arbetet ska även de erfarenheter och utvecklingsbehov som framgår av såväl tidigare som pågående relevanta uppdrag och utredningar inom området eller inom närliggande områden tas tillvara, däribland pågående uppdrag inom tillgänglighetsområdet, det suicidpreventiva området, skade- och dödsfallsutredningar, återfallsförebyggande insatser för våldsutövare, Samsjuklighetsutredningen (S 2020:08), det pågående arbetet med förstärkningsteam som ska stärka socialtjänstens brottsförebyggande arbete med barn och unga (S2023/03257) och insatser för barn och vuxna i skyddade boenden. I syfte att stärka den statliga styrningen med kunskap till stöd för huvudmännen och professionen ska även iakttagelser och resultat från Inspektionen för vård och omsorgs tillsyn avseende den specialiserade psykiatriska vården genomgående uppmärksammas.

De förslag som lämnas, utifrån resultatet av kartläggningen, bör basera sig på identifierade behov hos såväl regioner, inbegripet relevanta verksamheter, som hos kommuner, professionsföreningar och patienter, brukare och anhöriga. Detta förutsätter att Socialstyrelsen arbetar utåtriktat och i nära dialog med berörda aktörer inom ramen för arbetet med uppdraget.

När uppdraget utförs ska anhörigperspektivet, barnrättsperspektivet, funktionshindersperspektivet, och jämställdhetsperspektivet, särskilt det jämställdhetspolitiska delmålet om jämställd hälsa, utgöra en utgångspunkt.

På regeringens vägnar

Jakob Forssmed

Lina Leander

Kopia till

Statsrådsberedningen/Internrevision
Socialdepartementet/SAM, SL, SOF
Finansdepartementet/BA, K, SFÖ
Utbildningsdepartementet/GV, U
Arbetsmarknadsdepartementet/JÄM
Regeringskansliets förvaltningsavdelning/EKA
Delegationen för brottsförebyggande åtgärder inom socialtjänstens område
(S 2023:C)
Inspektionen för vård och omsorg
riksdagens socialutskott
Sveriges Kommuner och Regioner